

PEKKA ERVAST

USKONNOSTA JA ELÄMÄSTÄ

Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura r.y.

USKONNOSTA
JA
ELÄMÄSTÄ

PEKKA ERVAST

Uskonnosta
ja
elämästä

Jos joltakin teistä viisautta puuttuisi,
hän anokoon sitä Jumalalta.

Jaak. ep. 1, 5.

KOLMAS PAINOS

RUUSU-RISTIN KIRJALLISUUSSEURA R.Y.

Karisto Oy:n kirjapaino
Hämeenlinna 1990

Digitalisoitu näköispainos 2006

SISÄLLYS:

	Siv.
Onko uskonto arvoton ja tarpeeton?	7
Nykyinen asema:	
1. Mitä tiede sanoo	13
2. Tiedemiesten johtopäätös	21
3. Mitä uskonnot opettavat	25
4. Raamatun oppi.....	32
Vuorisaarna	43
Tietäjän todistus	50
Yhteistyön perusta.....	54

ONKO USKONTO ARVOTON JA TARPEETON?

Tuli tuonnoin luokseni eräs mies ja valitti: »onpa sentään hirveätä, kun epäusko ja jumalankielto pääsee yhä suurempaan valtaan kansassa, eihän tässä enää tiedä, mihin lopulta joudutaankaan.»

»Mitä nyt?» minä kysyin. »Kuinka teistä asiat tuntuvat niin toivottomilta?»

»No kun kansa heittää kirkossa ja herran ehtoollisella käymisen ja kääntää selkensä uskonnolle, antautuen materialismin ja mammonan palvelukseen.»

»Onko se teistä niin hirvittävää? . . . Niinkö? Minusta näyttää, että kansa on heräämisillään henkisesti.»

»Mutta tällä laillahan mitä hirmuisin ja raain mielivaltaisuus pääsee valloille!» huudahti vieraani. »Jos tätä jatkuu, niin pian koko yhteiskunta seisoo höllällä pohjalla.»

»Seisoneeko nytkään niin vankalla? . . . Totta puhuen on turha ja väärin olla noin peloissaan. Nuo »epäuskon» oireet ovat, niinkuin jo sanoin, ilahduttavia merkkejä, sillä ne osoittavat, että kansa rupeaa heräämään. Ja herätessä aina ensin karkoitetaan unet ja houreet mielestä, ennenkuin aletaan tarkastaa, missä oikeastaan ollaan. Ei teillä ole syytä

peljätä uskonnon puolesta. Ei ihminen voi elää ilman uskontoa, mutta kun hänessä herää itsenäinen ajattelu, hän ensin luopuu siitä uskonnonmuodosta, jonka hän tahtomattaan on omistanut lapsena; sitten hän vanhasta päästyään alkaa etsiä uutta elämänymmärrystä. Eihän uskonto olisikaan minkään arvoinen, jos ihminen *voisi* elää ilman sitä. Kysymys on vain, mitä uskonnolla tarkoitetaan.»

»Minä ymmärrän sillä kristinuskoa, että kansa käy kirkossa kuulemassa jumalan sanaa ja elää kristillisessä siveydessä ja nöyryydessä ...»

»Vai niin, mutta kuuluu: . . . meidän päivinämme käsitetään uskonnolla jotakin aivan toista.»

»No mitä?»

»Käydä kirkossa j. n. e., sitä pidetään nyt sunnuntaipyhyytinä, itsetiedottomana ulkokultaisuutena, joka on yhtä kaukana todellisesta uskonnollisuudesta kuin vahasta tehty omena on oikeasta hedelmästä.»

»Mikä se todellinen uskonnollisuus sitten olisi?» kysyi vieraani ja näytti melkein halveksivan epäilevältä.

»Sanokaa te ensin vielä kerta, mikä teidän mielestänne on uskonto.»

»Uskonto — se on kristinusko.»

»Entä kristinusko?»

»Kristus on ristiin naulittu ja noussut kuolleista! Se on uskoni. Se on uskovaisen tie autuuteen ja kieltäjän kuolo.»

»Tie autuuteen, sanoitte. Kristinusko on siis neuvo ihmisille, miten heidän on tultava onnellisiksi?»

»Onnelliseksi ja autuaiksi iankaikkisesti. Niin, tietenkini.»

»Mutta kun minulle neuvotaan, kuinka tulen onnelliseksi, niin minulle toisin sanoen neuvotaan, kuinka minun tulee elää. Eikö niin?»

»Tottakai. Kristinusko opettaa, kuinka meidän tulee vaeltaa herran kuuliaisuudessa ja uskossa ja kymmenien käskyjen noudattamisessa.»

»Kristinusko on siis itse asiassa elämänymmärrys: se selittää, mikä elämä on; se on maailmankatsomus?»

»Tietävästi. Ainoa totinen maailmankatsomus.»

»Kas siinä», sanoin minä, »nyt ollaan asian perillä. Nyt olemme saaneet vastauksen kysymykseemme, mitä uskonto on.»

Vieraani katsoi minuun vähän pitkään, jonka tähden heti lisäsin:

»Uskonto on maailmankatsomus, elämänymmärrys. Uskontoni on se maailmankatsomus, johon uskon ja jonka jälkeen elän.»

Ja kun hän vielä katsoi minuun hieman ällistyneenä, jatkoin:

»Uskonnolla ei ole enemmän tekemistä kristinuskon kanssa kuin minkään muun maailmankatsomuksen, s.o. jokainen maailmankatsomus, johon uskotaan, on uskonto. Ja kun kerran niin on, niin onhan ajattelevalla ihmisellä oikeus ja vapaus valita, mihinkä maailmankatsomukseen hän ottaa uskoaksensa.»

»Tuohan on juuri kauheata epäuskoa!» huudahti vieraani. »Tuommoisesta todistelusta pää joutuukin pyörälle.»

»Ei nyt sentään . . .»

»Saarnatkaa noin kansalle, ja se pian heittää kaikki siteet päältään!»

»Sen kansa tekee saarnaamattakin. Mutta kun sille asiat oikein selvitetään, ei se niin teekään. Kun se ymmärtää, mitä uskonto on, niin se myös ymmärtää, että uskonto on välttämätön, sillä ihminen ei voi elää ilman jonkinlaista elämänymmärrystä.»

»Mutta mistä kansa sitten saa uuden elämänymmärryksen, kun vanha siltä riistetään?»

»Etsimällä, ajattelemalla ja tutkimalla ihminen pääsee tietoon ja ymmärrykseen.»

»Kuka semmoista huolii tehdä? Ei monikaan. Ihminen on laiska. Kun häneltä otetaan se, mikä hänellä on, hän jääpi ilman kaikkea.»

»Huomatkaa, ettei kukaan mitään ota. Kansa itse herätessään luopuu. Ajatelkaa nyt. Kansalle opetetaan, että jumala on luonut maailman ja ihmisen, että jumala rakastaa ihmisiä, että jumala on oikeuden ja totuuden puoltaja. Mutta kun kansa katsoo ympärilleen, niin se näkee, että maailma on täynnä vääryyttä, sortoa, vainoa, pilkkaa, eikä jumala nosta kättäkään. Päinvastoin käy aina maailmassa hyvin niille, jotka petkuttavat ja vääryyttä tekevät ja sortavat. Ja niitä vainotaan, jotka tahtoisivat kulkea jumalan teitä.»

»Mutta herra on ankara kostaja, ja kaikki saavat ansionsa mukaan. Ne jotka nyt surevat ja itkevät, saavat vielä taivaissa iloita», keskeytti uskovainen vieraani.

»Tjaa . . . kansan mielestä olisi kuitenkin parempi,

jos ne, jotka sanovat tuohon uskovansa, koettaisivat itse välttää vääryyden teitä . . .»

»Mitä tarkoittatte?»

»Tarkoitan, että ne, jotka aina saarnaavat toisille (vähäväkisille ja sorretuille): »tyytykää, tyytykää ja olkaa iloiset!» tekisivät viisaammin, jos sanoisivat: »nyt, veljet, älkäämme enää toisiamme sortako, vaan koettakaamme elää rauhassa ja sopusoinnussa» . . . Kun eivät sitä tee, kansa luopuu heidän saarnaamastaan uskosta.»

»Ja vajoo epäuskon kuiluun.»

»Niin, tietysti aluksi.»

»Aluksi! Ei se siitä enää nouse.»

»Kaikki eivät vajookaan. Ja kansa nousee, sillä ilmestyy semmoisia opettajia, jotka tarjoavat sille oikeamman elämänymmärryksen.»

»Ja mikä se on, tuo uusi elämänymmärrys?»

»Se on se elämänymmärrys, jonka mukaan koko elämä on jumalanpalvelusta. Nyt palvellaan jumalaa sunnuntaisin ja kuusi päivää eletään ilman häntä. Uudessa elämänymmärryksessä ei palvella jumalaa millään erityisillä tempuilla eikä erityisinä aikoina, mutta sen sijaan koetetaan joka hetki elää niin, että se »kelpaa jumalalle». Ei jumalalle mikään inhimillinen ole vieras. Ei jumala vaadi, että hänelle polvistutaan tai veisataan, vaan jumala pyytää, että ihminen antaa hänelle, s.o. totuudelle sydämensä ja pyhittää elämänsä hänen tahdolleen. Ja mikä on jumalan tahto? Hänen tahtonsa on, että me toisiamme rakastamme. Niinkuin apostoli Johannes kirjoittaa epistolassaan: »joka ei rakasta, ei hän tunne jumalaa,

sillä jumala on rakkaus . . . Jos joku sanoo: minä rakastan jumalata ja vihaa veljeänsä, se on valehtelija; sillä joka ei rakasta veljeänsä, jonka hän näkee, kuinka hän taitaa rakastaa jumalaa, jota hän ei näe? Rakkaus on jumalanpalvelus.»

»Ja siinäkö kaikki?»

»Siinä kaikki.»

»Mutta tuohan on omiin töihinsä luottamista. Se on kristinuskoa vastaan. Kristinusko vaatii uskoa.»

»Eikö Johannes, Jeesuksen opetuslapsi, ollut kristitty? . . . Uskoa? . . . Niin, tietysti täytyy uskoa — jumalaan, totuuteen, järkeen, hyvään. Mutta sanoo Jaakobkin: »usko ilman töitä on kuollut.»

»Olkoon, mutta minä tarkoitan uskoa vapahtajaan.»

»Se on kohta, jota meidän täytyy erityisesti tutkia. Kaukana siitä, että uusi elämänymmärrys olisi raamatulle vieras, sitä päinvastoin raamatussa opetetaan.»

»Te olette rohkea väitteissänne.»

»Miksi niin? Puhun asiat niinkuin ne ovat.»

»Niinkuin ne ovat teidän mielestänne», sanoi vieraani ja nousi lähteäkseen. »Enpä saanut teistä auttajaa.»

»Entä jos sittenkin saisitte?» kysyin hymyillen. »Ettekö huolisi tutkia yhdessä minun kanssani näitä asioita?»

»En, kiitoksia. Minä pysyn vanhassa uskossani. Hyvästi.»

»Hyvästi.»

Ja vieraani läksi.

NYKYINEN ASEMA.

1. MITÄ TIEDE SANOO.

Noin neljä tai viisisataa vuotta sitten alkoivat ihmiset ymmärtää, että silloinen katolinen kirkko oli läpikotaisen puhdistuksen tarpeessa sekä pään että jäsenten puolesta. Meidän päivinämmekin alkavat ihmiset ymmärtää, että kristillinen kirkko eikä ainoastaan kirkko, vaan koko kristillinen oppi — kaipaa kipeästi perinpohjaista puhdistusta ja uudistusta. Niinkuin tapahtui kuudennellatoista vuosisadalla se reformatio, josta protestanttiset kirkot saivat alkunsa, niin odotetaan nyt kahdennellakymmenennellä vuosisadalla tapahtuvaksi uusi uskonpuhdistus, joka herättää eloon Kristuksen opin ja hänen seurakuntansa semmoisena kuin ne olivat kristikunnan alkuaikoina. Tämän uuden tulevan puhdistuksen oireet ovat jo selvästi huomattavissa. Kaikissa maissa vähenee vähenemistään luottamus kirkon auktoriteettiin, uskottomuus ja vapaa ajattelu leviää kansojen syviinkin riveihin, ja päivä päivältä kasvaa niiden luku, jotka kääntäen kirkolle selkensä kysyvät: mikähän Kristuksen oma ja oikea oppi lienee ollut? kuinka paljon on totta, kuinka paljon valhetta nykyisessä kirkonopissa?

Tämmöinen kysely tietysti loukkaa uskovaisia kristityltä. Heidän mielestään ei saata olla puhetta totuudesta ja valheesta kristinuskoon nähden. Kristillinen usko on muka sitä mitä se on: totuutta Uskovaisille, hulluutta uskottomille. Mutta onkohan uskovaisilla oikein? Onkohan heillä oikein väittäessään, että »täydellisempää uskoa ei maan päällä saata olla?»

Tarkastakaamme nykyistä asemaa. Tarkastakaamme, missä määrin kirkko ja sen oppi tarvitsevat puhdistusta ja uudistusta.

Kristinuskon normi eli perusohje on protestanttisen kirkonopin mukaan raamattu. Mutta mikä on raamattu?

Vaikka korkeampi raamatunkritiikki jo aikoja on koettanut luoda kypsyneempää käsitystä kristinuskon pyhistä alkukirjoista, uskovat yhä vielä useimmat oppimattomat kristityt samalla lailla kuin oikeauskoiset 1600-luvulla, että raamattu on syntynyt jumalallisen inspiratsioonin (innoittamisen) kautta niin täydelleen, että jok'ikinen sen sana on tosi. En huoli puhuakaan katolilaisesta kirkosta, jonka paavi niinkin äskettäin kuin v. 1893 julkaisi ensyklikan »Providentissimus Deus» pyhän raamatun synnystä, jossa paavillisessa paimenkirjeessä muun muassa sanotaan: »On tykkänään väärää ja kiellettyä rajoittaa inspiratsionia ainoastaan erinäisiin raamatun osiin tai myöntää, että pyhä tekijä olisi erehtynyt . . . sillä yliluonnollisen voiman kautta Hän (pyhä henki) pakotti heitä (tekijöitä) kirjoittamaan niin ja oli niin läsnä heissä, että he ensiksikin oikein *ymmärsivät*

Hänen käskyjään ja sanojaan ja ainoastaan niitä, toiseksi halusivat uskollisen tarkasti kirjoittaa niitä muistiin ja kolmanneksi löysivät niille vastaavat sanat, joten heidän kirjoituksensa ovat erehtymättömän tosia. Muuten ei voisi sanoa, että Hän on raamatun tekijä kokonaan. Sellainen on aina ollut kirkko-isäin vakaumus.» Mutta eivät protestanttiseen kirkon tunnustajat ja lahkot ole omaksuneet oikeata käsitystä raamatun luonteesta. Muistanpa pienen tapahtuman: uskovainen adventisti, joka oli kuullut esitelmän raamatuntutkimuksen tuloksista, tunsu itseään järkytetyksi uskossaan ja huudahti raamattu kädessä uhaten: »jos yksikään puustavi tässä kirjassa on valetta, niin lyön sillä jumalaa päähän tuomiopäivänä ja sanon: minkä tähden valehtelit meille ihmisraukoille, kun väitit, että tämä kirja oli oma pyhä sanasi?»

Kuitenkin tiedetään ja tunnustetaan, kuten pari vuotta sitten ruotsalainen tuomiorovasti Personne oivallisessa kirjasessaan »Raamatunkritiikki», että korkeampi arvostelu on opettanut meille, että raamattu, olkoonpa se paikottain kuinkakin inspiroitu sisällykseen nähden, ei ole sen kummempi kuin muutkaan tämän maan päällä kirjoitetut kirjat mitä ulkoasuun tulee. Vieläpä on vaikeampi sanoa raamatusta, minäkäläinen sen muoto alkuaan on ollut, kuin muista kirjallisista tuotteista, sillä emme tunne vanhan emmekä uuden testamentin alkuperäisiä käsikirjoituksia, ainoastaan joukon variantteja eli muunnoksia, käännöksiä ja kopioita, jotka ovat hyvin eriäviä toisistaan tärkeissäkin kohdissa. Nytemmin on tullut mah-

dottomaksi pitää raamattua pyhänä ja loukkaamattomana kirjana vanhassa merkityksessä, vaikka muuten pitäisimmekin sitä jumalallisesti inspiroituna. Puustaviorjuus kuuluu ehdottomasti menneihin aikoihin.

Esimerkkinä mainittakoon 1 Joh. 5: 7 seur. Tämä kohta kuuluu meidän päiviimme saakka käytetyssä suomennoksessa n.s. »textus receptus»in mukaan seuraavasti: »Sillä kolme ovat, jotka todistavat taivaassa: Isä, Sana ja Pyhä Henki: ja ne kolme yksi ovat. Ja kolme ovat, jotka todistavat maan päällä: Henki ja vesi ja veri: ja ne kolme yhdessä ovat.» Näitä lauseita on pidetty raamatun omana todistuksena kolminaisuusopista ja niihin on ollut tapana vedota, kun joku epäilijä on muistuttanut, ettei raamatussa puhuta jumalan kolmiyhteydestä. Mutta nyt onkin tekstikritiikki havainnut, että juuri tuo seitsemäs värsy on — väärä. Sitä ei ole olemassakaan alkuperäisessä tekstissä, jossa koko paikka kuuluu näin: »Sillä kolme on, jotka todistavat: henki, vesi ja veri, ja ne kolme ovat yhtä.» Mistä on sitten yllämainittu väärä lisäys päässyt pujahtamaan kirkon hyväksymään tekstiin? Tutkijat arvelevat, että se on tapahtunut väärinkäsityksestä. Joku kopioitsija on ensin kirjoittanut reunaan selittävän huomautuksen »maan päällä» ja samalla ajatellen pyhää kolminaisuutta, pistänyt vertaukseksi sanat »kolme on, jotka todistavat taivaassa: isä, sana ja pyhä henki: ja ne kolme ovat yhtä»; ja myöhemmin on joku toinen kopioitsija luullut, että reunaan kirjoitetut sanat kuuluivat tekstiin, vaikka edellinen kopioitsija ne ensin oli unohtanut, ja siinä luulossa toinen sit-

ten sovitti nekin tekstiin. Koko 7:s värsy jätettäneen pois siitä uudesta raamatunsuomennoksesta, jota pariaikaa valmistellaan.

Toinen tärkeä kohta, jossa kirkko ja sen oppi ovat vanhoillisella kannalla, koskee kristinuskon asemaa muihin uskontoihin.

Kristillisen maailmankatsomuksemme pohjasävelenä on usko oman oppimme paremmuuteen muihin uskontomuotoihin verraten, ja vaikka meille opetetaan koulussa, että kristinusko ei ole ainoa uskonto, että päinvastoin on toisia maailmanuskontoja, joilla on yhtä paljon ja enemmänkin tunnustajia, saamme kumminkin samalla kuulla, että meidän uskomme on ainoa totinen, jumalan ilmoittama uskonto, jota vastoin muut ovat jalojen ihmisten laatimia ja sentähden puutteellisia ja kuolemaan tuomittuja. Buddhanusko, hinduismi, taonusko, konfutsen uskonto, islam y. m. ovat kaikki pakanallisia uskontoja, jotka kerran tulevat katoomaan maan päältä samaten kuin niiden edelläkävijät, Kaldean, Assyrian, Egyptin, Kreikanmaan, Meksikon y. m. maiden uskonnot ovat hävinneet, antaakseen sijaa ainoalle totiselle ja voitavalle kirkolle: kristilliselle. Tämän katsantokannan mukaisesti kristillinen kirkko koettaa paljon innokkaammin kuin pakanalliset sisarensa levitellä pelastavaa oppiaan kaikille niille kansoille, jotka vielä »vaeltavat pimeydessä ja kuolon varjossa».

Viime vuosisadalla syntyi kuitenkin tieteenhaara, joka otti toimekseen kristinuskon ja muitten uskontojen keskinäisen suhteen tutkimisen. Tuntoa jo loukkasi uskoa jumalaan, joka vuosituhansien, vieläpä

satojen tuhansien vuosien kuluessa antoi kehittyneimpien kaikista luoduistaan tämän maan päällä vaeltaa pimeydessä ja tiedottomuudessa aina siihen saakka, kunnes hänen äkkiä juolahti päähän valita pieni kansa, jonka kohdusta piti syntymän koko maailman valo ja vapahtaja. Ja tämä tunto, joka oli totuuden aavistusta, muuttui varmuudeksi, kun vertaileva uskontotiede teki sen merkillisen huomionsa, ettei ollut ainoastaan tunnolle loukkaavaa, että jumala olisi valonsa ilmoittanut vasta sen jälkeen kun miljoonat olivat pimeyteen kuolleet, vaan että se oli sula valhe. Tämä tiede oivalsi, että jos maailmalle annettiin valoa kristinuskon kautta, niin oli sille annettu valoa muissakin uskonnoissa; sillä tämä tiede huomasi, että kristinuskko ei suinkaan merkitsevästi eronnut edeltäjistään, vaan pääpiirteissään yksinomaan toisti, mitä nämäkin olivat julistaneet ennen.

Kristinuskon keskusoppi on ihmiskunnan pelastus synnistä ja kuolemasta jumalsyntyisen vapahtajan Jeesuksen Kristuksen kautta. Mutta mitä on sanottava siitä, että sama oppi löytyy muissakin uskonnoissa, että sama usko jumalihmisen pelastavaan tehtävään on palanut kaikkien sydämissä, missä vain uskonnon ääni on kuulunut? Hindulainen katsoo hartaudella ylös Krishnaan, maailman vapahtajaan, joka sanoi itsestään: »minä olen syntymätön, kuolematon henki, kaikkein olentojen herra, koko luonnon haltija, sen luonnon, joka on omani, vaikka minä synnyin oman *maajani* eli harhaluontoni kautta. Se, joka täten tuntee jumalallisen syntyperäni ja toi-

mintani olemuksen, hän ei synny jälleen, oi Arjuna, vaan tulee minun luokseni, kun hän ruumiinsa heittää . . . Ja kaikista *joogeista* pidän minä sitä täydellisimmän tasapainon saavuttajana, joka täynnänsä uskoa palvoo minua ja jonka sisäinen itse lepää minussa.» Buddhalainen palvoo vapahtajaansa, Gotama Buddhaa, joka Jeesuksen tavalla sanoi itsestään, että hän oli tullut maailmaan julistaakseen totuuden ja pelastaakseen ihmisiä totuuden avulla. Mithra, Persian auringonjumala, Tammuz Babylonissa, Horus Osiris Egyptissä, Quetzalcoatl vanhassa Meksikossa, kaikki he olivat vapahtajia ja nimitettiin sillä nimellä; useimmat heistä kuolivat maailman syntien edestä, astuivat alas manalaan ja nousivat jälleen ylös kolmantena päivänä.

Niinkuin Jeesus sikisi yliluonnollisella tavalla, niin Krishna ja Buddhakin syntyivät neitseellisistä äideistä; ja niinkuin Jeesuksen niin piti Buddhankin voittaa monta kiusausta, ennenkuin hän oh kyllin kypsytynyt astuakseen ulos ihmisten pariin. Jos menemme vielä kauemmas taaksepäin ajassa, huomaamme egyptiläisessä muinaisuskonnossa, että Horus-Osiriksen äiti oli neitsyt Isis-Neith, että babylonilainen Tammuz oli syntynyt neitsyt Istarista, niinkuin myös meksikolaisen Quetzalcoatlin äiti oli neitsyt Chimalma; kaunein legenda kerrotaan kuitenkin Zoroasterista: hänen äitinsä oli neitsyt ja hän itse sikisi jumalallisen järjen säteestä. Sanottiin myös Platonista, Kreikanmaan viisaasta filosofista, että hänen syntyperänsä oh jumalallinen: hän oli muka Apollon poika.

Ristiä on aina pidetty puhtaasti kristillisenä sym-

boolina eli vertauskuvana. Mitä silloin on sanottava siitä, että kaikki kansat ovat pitäneet ristiä pyhänä symbolina? Tau-risti ja silmukkaristi oli yleinen Osiriksen vertauskuva Egyptissä; sitä sanottiin elämän merkiksi, kannettiin amulettina eli taikakaluna sydämen päällä ja kuvasi ylösnousemusta kuolemasta. Sitä ristiä, jota vanhat viikingit nimittivät »Torin vasaraksi», piirrettiin Indiassa vihittyjen vainajien rintaan; Rooman vestaalit eli puhtaat neitsyet, jotka vartioivat ikuista tulta, kantoivat ristinmerkkiä rinnallaan; ristiä palvelivat vanhat druidit, babylonilaiset, foinikilaiset y. m. Platon puhuu ihmisestä, joka lepää avaruudessa ristin muotoisena, ja kun Fernando Cortez espanjalaisine joukkoineen nousi maihin Meksikossa, tapasi hän suunnattoman suuria kiviristejä yleisesti jumaloituna symbooleina ja vielä lisäksi n. s. krusifiksia eli ristiä, johon oli naulittu ihminen.

Jumaluusoppi eli teologia on kaikilla kansoilla ollut sama. Samoja oppeja ikuisesta, luovasta jumaluudesta, katoovaisesta maailmasta, ihmiskunnasta, joka viattoman lapsuuden perästä vaipuu syntiin ja siten tuli pelastuksen tarpeeseen; samoja oppeja ihmissielun kuolemattomuudesta, maallisen elämän koetusajasta ja sielun joko autuaallisesta tai tuskallisesta olotilasta kuoleman jälkeen, riippuen sen maallisesta vaelluksesta; samoja oppeja Jumalan kolminaisuudesta ja n.s. pahan yli-inhimillisestä alkuperästä — kaikkia näitä samoja oppeja, joita meillä länsimailla saarnataan kristillisinä oppeina,

julistetaan yhtä pyhällä hartaudella toistenkin uskontojen uskonopeissa.

Näin sanoo tiede, ja jos ei kristillinen kirkko ota sitä korviinsa, jääpi se pian seisomaan höllälle pohjalle. Tiede todistaa, ja jos kirkko yhä vain vetoaa sokeaan uskoon, on selvä, että sen aikaa voittaen täytyy hävitä. Jos kirkko yhä vain väittää, että sen julistama kristinuskon on erilainen muista uskonnoista ja etevämpi niitä, että raamattu on ainoa »pyhä» kirja maan päällä, silloin kirkko saa pian huomata, että se jää yksin korpeen huutamaan.

2. TIEDEMIESTEN JOHTOPÄÄTÖS.

Uskonnot ovat siis aina ja kaikkialla opettaneet samaa!

Minkä luonnollisen johtopäätöksen vertailevan uskontotieteen tutkijat tekivät näistä asianhaaroista? Tietysti sen, että kaikilla uskonnoilla on ollut sama alkuperä, että ne kaikki ovat kasvaneet oksina samasta puusta. Mutta otaksuivatko tiedemiehet, että tämä yhteinen alkuperä oli jumalallista laatua, että jumala niin sanoaksemme monta kertaa oli ilmoittanut itsensä historian kulussa? Eivät otaksuneet; he päättelivät päinvastoin, ettei mikään uskonto, ei kristinuskokaan, ollut jumalallista alkuperää, vaan että kaikki uskonnot olivat syntyisin ihmiskunnan mielikuvituksesta, sen synnynnäisestä uskonnollisesta tarpeesta ja siveellisestä tunnosta. Kun oppineet tutkijat huomasivat, että sitä päivää, jota kristikunta

viettä herransa ja vapahtajansa syntymän muistoksi, muissakin uskonnoissa pyhitettiin vapahtajien syntymäpäiväksi, niin he älyivät, että tässä oli kysymys ikivanhasta joulujuhlasta, jota vietettiin auringon kunniaksi — aurinko kun talvipäivän tasauspäivänä murtaa pimeyden vallan ja syntyy uudestaan valon levittäjäksi maailmaan. Auringonvalo oli siis maailman vapahtaja, ja tämän kanssa sopuoinnussa tulkitsivat tiedemiehet muitakin uskonnollisia oppeja luonnonilmiöiden kuvaannollisiksi esityksiksi. »Joka paikassa maapalloa samat luonnonilmiöt, sama taivas ja samat tähdet, sama aurinko ja sama kuu, sama ukkonen ja sama myrsky, sama syntymä ja sama kuolema herättävät ihmisten ihailua tai kammoa. Eikö siis ollut luonnollista, että ihmiset, ajatellessaan näitä ilmiöitä ja etsiessään niiden syitä, mielikuvituksessaan asettivat haltian joka luonnonilmiön taa sen toimeenpanijaksi ja herraksi? . . . Kun lapset näkivät isänsä, joka äskettäin oli puhunut, syönyt ja liikkunut niinkuin hekin, makaavan heidän edessään kankeana ja mykkänä ruumiina, eivät he saattaneet uskoa heidän isänsä kuolleen siinä merkinnösssä, että hän olisi lakannut olemasta. Eihän tuo ruumis itse asiassa ollutkaan heidän isänsä. Hän oli se, joka toimi ruumiissa, joka hengitti, puhui ja liikkui sen avulla, ja hän oli sen hylännyt viimeisen hengenvedon kanssa. Sentähden sanottiinkin, että henki jätti ruumiin ja oleskeli ilmassa, ja kuolemaa sanottiin hengen heittämiseksi.»¹⁾ Täten oppineet se-

¹⁾ Pekka Ervast, Valoa kohti, siv. 13, 14.

littivät tyhjäksi senkin opin, joka aina on ihmiskuntaa lohduttanut, kun sen sydän on jäänyt suremaan kuolleita omaisiaan.

Nämä tosiasiat antavat paljon miettimisen aihetta. Aikamme on epäilykseen ja aineellisuuteen taipuva, ja kun se sai kuulla, että kaikki uskonnot saarnasivat samoja oppeja, kuvastui tämä seikka sen mieleen semmoisena, että kaikki uskonnot saarnasivatkin samoja harhaluuloja. »Emme enää elä uskonnon aikakaudessa», sanottiin, »taikauskon aika on mennyttä; tieteellinen totuudenetsintä on nostanut lipunsa; me olemme kasvaneet pois lastenkamarin tarinoista, nyt on kysymyksessä todellisen elämän vakavuus.» Ja atesteista jaloimmat lisäsivät: »sopiiko meidän surra ja valittaa, ettemme saata uskoa nyt, kun olemme tiedon saavuttaneet? Sopiiko meidän surra, että olemassaololta on riistetty sen ikuinen sisältö, kun elämä yhtä kaikki on täynnä tehtäviä ja velvollisuuksia?»

Semmoinen on nykyinen asema. Rikkaat ja oppineet voivat siihen hyvinkin tyytyä. Heille tarjoo nykyinen elämä siksi paljon huvia ja nautintoa, etteivät välitä muusta. He saattavat ivallisesti nauraa niille, jotka vielä etsivät »jumalaa». He saattavat pilkaton leikkiä ja tanssia tulivuoren ohkaisella kannella. Mutta he eivät näekään, että heidän allaan on tulivuori. He eivät näe, että kansa jo oivaltaa, etteivät sivistyneet enää usko. He eivät näe, että kansa, jonka elämä on raskautta, kärsimystä ja vaivaa verrattuna heidän elämänleikkiinsä, pyytää päästä osalliseksi heidän iloistaan ja nautinnoistaan. He

eivät sitä näe, vaan jatkavat rauhallisesti hyppelyjään, ajatellen niinkuin Ludvig XV: vedenpaisumus tulee vasta meidän kuoltuamme.

Elämä ei ole leikin asia, eikä uskokaan. Mitä on usko muuta kuin se kuva, joka heijastuu elämästä ihmisen sieluun? Ihminen on semmoinen kuin hänen uskonsa elämästä. Tässä ei ole puhe huulten tunnustuksesta, vaan sydämen. Huulten tunnustus on sanoja vain, mutta sydämen usko ilmenee teoissa . . . teoissa ihmisten edessä ja omantunnon edessä salaisina ajatuksina.

Kuinka mielellään ihminen kallistaa korvansa viettelyksen kuiskeille! Opetä hänelle sanoilla tai esimerkillä, ettei viettelys olekaan väärä, ja hän päästää pian valloilleen kaikki intohimonsa. Jos ei ole taivaallista isää, jos ei ole jumalallista oikeutta, jos ei ole mitään muuta kuin tämä näkyväinen ruumis, silloin ei ole mitään pahaakaan. Mutta semmoinen on nykyinen asema, jos tuomitsemme kaikkia uskontoja harhaanvieviksi taikauskoiksi.

Totuus on kuitenkin korkeampi kaikkea muuta. Ihminen rakastaa totuutta, vaikka se on alaston ja kylmäkin; hän rakastaa sitä, vaikka se riistää häneltä hänen kauneimmat toiveensa.

Mikä on totuus tässä asiassa? Onko totuus se, että kaikki uskonnot ovat opettaneet valheita, kertoessaan ihmisille jumalista, enkeleistä, taivaista ja kuolemattomasta sielusta? Vai olemmeko me väärin käsittäneet uskontojen opetuksia?

3. MITÄ USKONNOT OPETTAVAT.

Katsokaamme uskontojen syntyä. Mikä ensiksikin aiheuttaa ja oikeuttaa uskonnon olemassaolon?

Ihminen on järjellinen olento, joka etsii syyt kaikkeen minkä hän näkee ja kokee, tietää ja tuntee. Häntä ympäröivä maailma, luonto ja ihmiskunta, hänen oma elämänsä on hänen arvoitustensa ainainen esine. Hän laatii itselleen vastauksen kysymyksiinsä, ja tämä vastaus on hänen maailmankatsomuksensa; hän uskoo siihen, ja hänen maailmankatsomuksestaan muodostuu hänelle uskonto; hänen maailmankatsomuksensa on pääasiallisesti vastaus kysymykseen, kuinka hänen itsensä on eläminen ollaksensa onnellinen tai tullaksensa siksi, ja kun hän uskoo tähän vastaukseensa niin että elää sen jälkeen, on hänen maailmankatsomuksensa elävä uskonto, jonka tuloksena on siveellinen elämä.

Nyt huomaamme selvästi, että jokainen ajatteleva ihminen laatisi itsellensä uskonnon, ellei toinen hänelle semmoista opettaisi; mutta kun otamme huomioon, että ihminen, joskin järjellinen, on hidas ajattelemaan ja mielellään antaa toisen ajatella puolestaan, niin ymmärrämme myös, että jos on tarjona tyydyttävä maailmankatsomus, useimmat ihmiset omistavat sen ja tekevät siitä itselleen uskonnon. Tämä onkin juuri tapahtunut ihmiskunnan historiassa. N. s. uskonnot ovat valmiiksi laadittuja maailmankatsomuksia, joihin muutta mutkitta uskotaan, niin, joihin opetetaan uskomaan. Mitä erityistä on sitten näissä maailmankatsomuksissa, että niitä pidetään

niin yleisesti pätevinä ja kaikille kelpaavina? Koko salaisuus on siinä, että niiden julistajat väittävät niitä jumalallisiksi: ne eivät ole ihmisten tekemiä maailmankatsomuksia, vaan jumalan itsensä ilmoittamia. Ja semmoinen väitös painaa paljon vaa'assa.

Kuinka lienee? Juuri tästä asiasta tiedemiehet ovat sitä mieltä, ettei se väitös pidäkään paikkaansa.

Ja kun katsomme uskontojen syntyä, niin huomaamme, että tiedemiehillä on oikein: kaikki uskonnot ovat inhimillistä alkuperää; jokaisen uskonnollisen liikkeen alkuunpanija on ollut ihminen. Mutta huomaamme jotakin muutakin. Huomaamme, että nämä ihmiset eivät ole olleet aivan jokapäiväisiä kuolevaisia, vaan runsaslahjaisia, suursieluisia olentoja, ja silloin ymmärrämme, miksi heidän seuraajansa ja oppilaansa ovat pitäneet heitä erityisesti jumalan armoittamina ihmisinä ja heidän julistamaansa maailmankatsomusta jumalallisena ja jumalasta lähteenä.

Nyt voimme palata kysymykseemme: mikä arvo on uskonnoilla? mikä arvo on noilla ilmoitetuilla maailmankatsomuksilla?

Ne ovat inhimillistä alkuperää. Jos olisi olemassa vain yksi uskonto, niin sen luotettavuus hupenisi sängen pieneksi; jos olisi olemassa monta uskontoa, joista kukin opettaisi omalla tavallaan elämästä, olisi niidenkin luotettavuus sängen vähäinen. Mutta nyt on olemassa monta, eri aikoina, eri paikoissa maapalloa syntyneitä uskonnoiksi muodostuneita maailmankatsomuksia, jotka kaikki pohjalta opettavat samaa ihmiselämästä — eikö tämä seikka ole omi-

ansa enentämään niiden luotettavuutta kymmenkertaisesti? Ja kun vielä otetaan huomioon, että uskontojen perustajat ihmisinä ovat olleet kaikin puolin kehittyneemmät, viisaammat, jalommat kuin heidän ympäristönsä, kuin ylipäänsä muut ihmiset, — niin eikö sekin puolestaan lisää niiden arvoa ja luotettavuutta? Mikä arvo on siis uskonnoilla? Todennäköisyyden.

Kas tässä on mies, joka osaa englanninkieltä, ja minun tekisi mieli oppia sitä kieltä. Minä en sitä osaa enkä siis saata arvostella, osaako tuo mies vai ei. Hän kuitenkin tuntuu vakavalta ja luotettavalta mieheltä, ja minä päätän kun päätänkin mennä hänen oppiinsa. Silloinpa ilmestyy toinen mies, joka myös sanoo taitavansa englantia. Pälkähtää päähäni oivallinen ajatus: lähden tämän toisen miehen luo ja sanon hänelle: »hyvä ystävä, tulkaahan minua auttamaan. Luonani on mies, joka ei ymmärrä muuta kuin englantia; en tiedä mitä hän tahtoo. Tulkaahan selittämään.» Mies tulee, ja minä kuulen molempain puhuvan keskenään selvästi ja sujuvasti, vaikken heidän puheestaan mitään ymmärrä. Mutta sen ymmärrän, että molemmat taitavat englanninkieltä. Ja nyt menen huoletta jommankumman oppiin.

Samoin on uskontojen laita. Tahdon omaksua oikean elämänymmärryksen ja kysyn neuvoa joltakin uskonnolta. »Minä tiedän totuuden», vastaa uskonto, »tee niinkuin minä käsken, usko minun selityksiini ja sinäkin pääset totuuden tietoon.» Tuo kuuluu hyvältä, mutta vähän vielä epäilen: »mistä tiedät, että sinä viet minut totuuteen?» Silloin katsahdan

toiseen uskontoon, ja se neuvoo minua: »tee näin, täytä käskyni ja sinä pääset totuuden tietoon» — ja kun tarkastan, huomaan, että tämänkin käskyt ovat samat kuin edellisen. »Vai niin», ajattelen silloin, »merkinneepä se jotain, koska molemmat neuvovat samalla lailla . . .»

Mutta nyt nouseekin kysymys siitä, *mitä* uskonnot opettavat. Emmekä tällä kysymyksellämme tarkoita niin paljon sitä, mitä uskontojen nykyiset julistajat opettavat, kun sitä, mitä niiden perustajat ja ensimmäiset tunnustajat ovat opettaneet.

Tapaammekin joka uskonnossa kuoren, johon on kätketty sydän. Kuorena ovat n.s. uskonkappaleet, sydämenä uskonperustajan oma oppi. Uskonkappaleet ovat osaksi syntyneet opin sydämen ympäri, osaksi ne jo olivat olemassa, kun sydän annettiin. Kaikilla kansoilla on ja on ollut maailmankatsomuksensa, oma tapansa selitellä luonnon- ja elämän- ilmiöitä; tätä sanotaan milloin tieteksi, milloin mytologiaksi. Nämä tieteelliset tai mytologiset katsantotavat ovat valmiina ajan tajunnassa, ja kun ilmestyy uusi uskonnonopettaja, täytyy hänen käyttää niitä hyväkseen: muuten häntä ei ymmärrettäisi. Jos meidän päivinämme joku suuri tietäjä rupeaisi puhumaan ukko ylijumalasta, joka ajaa taivaallisilla rattailaan, kun ukkonen jyrisee, niin hän ei herrittäisi luottamusta; meidän mielikuvituksemme ei semmoista vaadi; muutamia tuhansia vuosia sitten tuo selitys sitä vastoin oli täysin tyydyttävä, ja uskonnon opettaja saattoi käyttää puheissaan sen tapaisia vertauksia.

Jotta nyt löytäisimme jostakin uskonnosta sen sydämen, täytyy meidän syrjäyttää kaikkinaiset tällaiset mytologiset ja tieteelliset lisäykset. Mutta kun sen teemme, ja nähtäväksemme paljastuu se kallis helmi, mikä on jokaiseen maailmankatsomukseen kätkeyty, silloin sydämemme riemastuu ja ottaa oppia.

Kolme asiaa suuret uskonnonopettajat meille opettavat, kolme asiaa, joista he kaikki ovat yksimieliset. Ensimmäinen koskee jumalaa, toinen karsimystä, kolmas luonnon moninaisia olentoja.

a) Jumala.

Jumala on ilo, onni, rakkaus, rauha ja autuus.

Jumala on kaikkialla. Jumala on ihmisessä.

Jumala on järki. Jumala on henki. Jumala on isä.

Jumala elää ihmisten omassatunnossa hyvään, totuuteen ja oikeuteen neuvovana voimana. Jumala on valo ihmisten ymmärryksessä. Jumala on veljesrakkaus ihmisen sydämessä.

Joka ei rakasta, jonka sydämessä ei asu rauha ja ilo, joka ei noudata omantuntonsa ääntä, joka ei pyri järjen kirkkaaseen ymmärtämiseen, hän ei tunne jumalaa.

Jumala ei ole ulkonainen olento, vaan sisällinen voima. Jumala ei ole maailman ulkopuolella asuva henki, vaan koko maailman elävä, henkinen sisältö. Jumalaa ei voi nähdä. Mutta se joka näkee ihmisen, joka täyttää jumalan tahdon, hän näkee jumalan. Ja omassa sydämessään, omassa hengessään ihminen näkee jumalan.

b) Kärsimys,

Kärsimys ei ole jumalan luoma, sillä jumala ei ole mitään luonut. Jumala on ja kaikki on. Älköön ihminen sanoko, kun hän kärsii — olkoonpa hänen kärsimyksensä näennäisesti ansaitsematonkin —: »se on jumalan tahto.» Sillä jumala ei tahdo kärsimystä. Jumala vain tahtoo, että kaikki yhtyisivät häneen rakkaudessa, tiedossa ja totuudessa. Jumala on henki eikä hän taida mitään kärsimykseen; ei hän taida muuttaa maailman ja elämän lakeja.

Mistä sitten on kärsimys? Älkäämme menkö liian kauas. Kärsimys on seurauksena siitä, että luonnonlakia ei noudateta. Kärsimys seuraa ihmisen tiedottomuudesta. Rakkauden henki asuu ihmisissä. Mutta sen sijaan, että ihmiset eläisivät rakkauden, oman tunnon ja järjen käskyjen mukaan, he sortavat toisiaan, tekevät vääryyttä toisilleen ja antautuvat himojensa valtaan — ja kaikesta tästä seuraa kärsimys. Maailma, jonka pitäisi olla taivas, on muuttunut helvetiksi. »Lähestyköön sinun valtakuntasi», rukoillaan, mutta — kaukana se vielä on. Minkätähden? Sentähden että se lähestyy yksistään ihmisten tekojen kautta, eikä suinkaan minkään jumalallisen ihmiteon.

Yksilön elämä on yhtä lainalainen kuin ihmiskunnan. Yksilö kuolee, mutta hänen tekojensa seuraukset jäävät eloon. Ja kun se kuolematon henki, joka hänet elähytti, uudelleen pukeutuu ihmisen muotoon, ottaa hän päällensä seuraukset vanhan teoista.

c) Henkimaailma.

Kaikki on katoovaista, mutta kaikki on samalla pysyväästä. Muoto katoaa, mutta elämä pysyy. Elämä onkin muotojen vaihtelua. Ei ihmismuoto ole ainoa, jossa jumalallinen järki ja rakkaus ilmenee. Niinkuin on ihmisten alapuolella olentoja näkyväisessä ja näkymättämässä maailmassa, niin on hänen yläpuolellaan näkymättömässä maailmassa äärettömän paljon olentoja, sanottakoon niitä enkeleiksi, jumaliksi tai miksi tahansa, jotka ovat ihmistä henkisesti korkeammat, viisaammat ja jalommat. Henkimaailmaan kuuluu myöskin ihminen ruumiillisen kuolemansa jälkeen, ja tuhansiin nousevat kertomukset vainajista, jotka ovat eläville näyttäneet. Henkimaailman kanssa ihminen voi joutua yhteyteen ja suhteeseen jo maan päällä eläessään. Jokaiselle ihmiselle, joka pyrkii totuuteen, valkenee päivä, jolloin hän saa seurustella henkien ja enkelien kanssa — ei ulkonaisesti, vaan sisällisesti. Ja silloin ihmistä ei enää opeta inhimilliset neuvonantajat, vaan jumala (totuuden henki) ja hänen enkelinsä (taivaalliset voimat).

Näin opettavat uskonnot, että on kaksi maailmaa, ulkonainen, jossa vallitsee ankarat luonnonlait ja johon ihminen ulkonaisen olentonsa, ruumiin, sen halujen, viettien ja ymmärryksen kautta kuuluu; ja sisäinen eli hengen maailma, johon ei paha eikä kärsimys ylety, vaan jossa on ikuinen rauha, ilo ja työnriemu ja johon ihminen jumalallisen henkensä kautta kuuluu. Aineellisen maailman palkka on kuolema, henkisen elämä. Ihmisellä on vapaus valita.

Jos nyt joku väittää, että tämä on dualismia, kaksinaisuusoppia, niin mitäpä sanoista ja nimistä? Sitäpaitsi uskonnolliset ajattelijat lisäävät, että kaiken takana, sekä jumalan että maailman, on se suuri jumaluuden salaisuus, jonka verhoa ei kukaan nosta ja joka on kaiken, niin hyvän kuin pahan, niin hengen kuin aineen, niin jumalan kuin maailman, alku ja loppu; ja jota indialaiset nimittävät *parabrahmaksiksi*. Täten pelastumme kaksinaisuuden pulmasta ja saamme maailmanselityksen, jota sanotaan monismiksi eli ykseysopiksi.

Että uskontojen opetukset ovat tosia, sen todistaa meille sekä järkemme että kokemuksemme. Ei kenenkään järkeä loukkaa olettaen, että on olemassa kaikkiallinen, alati läsnäoleva henki, jumala, jonka valtakunta on toteutuva ihmisessä. Päinvastoin jokaisen ihmisen kokemus osoittaa hänelle, että hänen sisässään on ääni, joka pahaa moittii ja hyvää puoltaa, että hänellä on järki ja ymmärrys, joka totuutta rakastaa ja valhetta vihaa. Ja jokainen ihminen, joka herää henkisesti, tietää, että jumala on olemassa, ja tuntee hänen henkensä omassa itsessään.

4. RAAMATUN OPPI.

Olemme yleisissä pääpiirteissä esittäneet, mitä uskonnot opettavat. Katsokaamme nyt, eikö sitä samaa oppia esitetä uudessa testamentissa, kristinuskon pyhässä evankeliumissa.

Kirkon opin mukaan Jeesuksen persoona on se

kallio, jolle kristitty rakentaa uskonsa. Jeesuksen ristinkuolema, hänen viaton uhriverensä on vapahtanut ihmiskunnan pahan vallasta, ja jokainen joka uskoo Jeesukseen, löytää armon vanhurskaan jumalan edessä »eikä kuole, vaan saa iankaikkisen elämän.» Ruotsalainen teologi, professori V. Rudin, kirjoitti äskettäin eräässä kirjasessaan («Om kristendomens väsen») nimenomaan, että kristinuskon ydin on jumalan rakkaus maailmaan ja ihmiskunnan yliluonnollinen pelastus Jeesuksen Kristuksen, jumalan pojan, kautta.

Tähän käsitykseen kristinuskosta olemme niin tottuneet — koska olemme sen jo lapsina omistaneet, — ettemme huomaa, kuinka löyhälle pohjalle se on perustettu.

Jos ihminen pelastaa toisen hukkumasta, ja asia tulee tunnetuksi, on tämä tunnetuksi tuleminen voinut tapahtua kolmella tavalla: joko siten, että pelastettu siitä kertoo taikka siten, että pelastaja sen tekee, taikka siten, että joku kolmas, joka oli pelastuksessa läsnä, puhuu näkemästään.

Nyt kirkko väittää, että Jeesuksen kuolema on pelastanut ihmiskunnan? Mistä kirkko sen tietää? voimme syyllä kysyä. Kirkko ei ole sitä nähnyt, eikä semmoista yliluonnollista seikkaa kukaan ole voinut nähdä. Ihmiskunta ei liioin tiedä mitään omasta pelastumisestaan pahan vallasta, sillä paha siinä rehoittaa niinkuin ennenkin. Ei jää muita todistuksia kuin Jeesuksen omat sanat, s.o. mitä raamattu hänestä kertoo. Raamattuun ja Jeesuksen sanoihin kirkko väittääkin perustuvansa. Tämä on

merkille pantava kohta, sillä se on sama kuin jos kirkko sanoisi: tutkikaa raamattua, niin näette.

Ja meidän päivinämmä on raamattua tutkittu, innolla tutkittu. Ihmiset ovat siksi sivistyneitä ja kehittyneitä, etteivät tahdo uskoa umpimähkään. Jos johonkin on uskominen, tahdotaan ensin ymmärtää, miksikä on uskominen.

Raamattua on siis tutkittu — ja mihinkä johtopäätöksiin on tultu? Onko kirkon oppi Jeesuksen pelastavasta uhrikuolemasta tosi?

Ei ole. Tutkijat ovat päinvastoin huomanneet, että semmoinen käsitys on sula väärinkäsitys. Raamattu ei semmoista opeta, Jeesus ei semmoista opeta. Evankeliumeissa on kyllä vaikeatajuisia kohtia, jotka näyttävät tukevan kirkon käsitystä, ja Paavali tuntuu myös jotakin sellaista opettavan. Mutta Paavali yksin ei tämmöisessä asiassa kelpaa todistajaksi, — ja Jeesus itse ei aseta omaa henkilöään semmoiseen valoon. Kaukana siitä, että hän sanoisi: minä olen jumala, minä olen tullut teitä kuolemallani pelastamaan, kieltää hän päinvastoin opetuslapsia sanomasta häntä jumalaksi. »Mitä sinä minua nimität hyväksi? Ei ole hyvä kukaan muu kuin jumala.» Ja itsestään hän sanoo aivan suoraan: »minä olen ihminen, joka olen tullut maailmaan sitä varten, että julistaisin totuuden.»

Siihen johtopäätökseen raamatun tutkijat ovat tulleet, ettei suinkaan Jeesuksen persoona ole oleva kristinuskon keskus, vaan Jeesuksen oppi. Mitä Jeesus on opettanut, se on kristinuskoa.

Useimmat raamatun tutkijat ovat tietysti toimineet

ja vaikuttaneet kirkon ulkopuolella. Mutta ilahduttava ajan merkki on, että kirkollisissa ja teologisissa piireissäkin aletaan saada silmät auki totuudelle ja ajan vaatimuksille. Auguste Sabatier ja Adolf Harnack ovat kaksi nimeä, jotka tässä suhteessa ansaitsevat kunnioitustamme. Etenkin Berliniläinen professori Adolf Harnack on tyypillinen uusimman protestanttisen teologian edustaja. Hän onkin saanut paljon vastarintaa osakseen vanhoillisten puolelta. Hänen kirjansa kristinuskon ytimestä («Das Wesen des Christentums») on sangen valaiseva ja opettavainen. Muun muassa hän sanoo:

Jeesus »ei vaatinut muuta uskoa eli turvautumista hänen persoonaansa kuin mitä hänen käskyihinsä sisältyy . . . Ventovierasta hänen näkökannalleen oli evankeliumista riippumatta antaa minkäänlaista »oppia» hänen omasta persoonastaan tai arvostaan. — »Lausetta: minä olen jumalan poika, Jeesus ei itse ole sijoittanut evankeliumiinsa, ja joka sen lauseen siihen pistää muiden opinkappaleiden veroiseksi, hän lisää evankeliumiin semmoista, joka siihen ei kuulu.» — »Kuinka kauas poistutaan Jeesuksen ajatuksista ja hänen neuvoistaan, kun asetetaan »kristologinen» tunnustus evankeliumin etunenään ja opetetaan, että ensin täytyy ajatella oikein Kristuksesta ja sitten vasta sopii lähestyä evankeliumia! Tämä on todellisen suhteen nurinkääntämistä.» — »Kristologian maaperällä ihmiset ovat takoneet uskonnollisia oppejaan kauhistuttaviksi aseiksi ja levittäneet pelkoa ja kammaa.»

Kristinuskon ydin on Harnackin mukaan vallan

toinen. »Evankeliumi antaa meille elävän jumalan. Häntä tunnustaa — uskossa ja hänen tahtonsa täyttämässä — on tässäkin ainoa uskontunnustus . . . Ei mikään ole suurempi kuin se kokemus, että taivaan ja maan herra on meidän isämme, ja sen kokemuksen voi tehdä ja siitä voi todistaa köyhinkin sielu.» — »Ainoastaan sitä uskontoa on tunnustaminen, jonka itse on kokenut.» — »Ei poika, vaan isä yksin kuuluu Jeesuksen julistamaan evankeliumiin.» — »Jeesus on tie isän luo, ja hän on — isän asettamana — myöskin tuomari.»

Kun asetumme tälle uudenaikaiselle kannalle, että kristinusko on se mitä Jeesus opetti, koskee seuraava tärkeä kysymys Jeesuksen oppia.

Mitä Jeesus opetti?

Hän ei opettanut itsestään sitä, mitä kirkko hänestä opettaa. Ja mitä hyötyä meillä olisi siitä, että hän kertoisi kaikenmoisia itsestään? Jotakin suurempaa toivomme häneltä, jos hän kerran on opettaja ja totuuden tietäjä. Tahdomme, että hän ilmoittaa meille, mitä hän tietää inhimillisestä elämästä, ja että hän selittää meille, mikä totuus on.

Ja sen hän on tehnytkin. Hän on avannut silmämme näkemään, mitä elämä on. Jos osaamme katsella elämää samalla silmällä kuin hän, ei sielumme enää hapuile epäilyksien ja tiedottomuuden hämäryydessä, vaan täytyy ymmärryksen valolla.

Jeesuksen opin mukaan — ja tämän jokainen kristitty myöntää oikeaksi ja kristilliseksi — asetetaan vastatusten ikuinen elämä eli autuus ja ikuinen kärsimys eli kuolema. Jokaisella ihmisellä, joka syn-

tyy maailmaan, on tilaisuus valita, tahtooko hän kadota vai tahtooko elää. Kadotukseen vievä tie on lavea ja helppo kulkea, mutta jumalan eli taivaitten valtakuntaan pääsee ainoastaan se ihminen, joka on uudestasytynyt.

Kirkko selittää, että ikuinen elämä on jumalan valtakunnassa eli taivaassa, johon uskovainen pääsee kuoleman jälkeen, ja että ikuinen kadotus eli helvetti niinkään on paikallinen tila, joka odottaa sitä vainajaa, joka ei ole uskossa kuollut.

Puhumattakaan siitä, että »ikuinen» elämä ei saata alkaa määrätynä hetkenä, vaan on täytyntä aina olla, ei tämä kirkon selitys ole yhtäpitävä Jeesuksen opetuksenkaan kanssa. Jeesus sanoo nimenomaan, ettei jumalan valtakunta ole siellä tai täällä, vaan omassa itessämme, ja mielessä on pidettävä, että hän muuten — evankelistan sanojen mukaan — tavallisesti puhui vertauksissa. Näillä nimillään, ikuisella elämällä tai taivaan valtakunnalla ja ikuisella kuolemalla eli helvetillä, Jeesus tarkoittaa inhimillisiä sieluntiloja. Uusimmat tutkijat ovatkin yhtä mieltä siitä, että Jeesus ei ole puhunut kuolemantakaisista asioista, vaan sielullisista havainnoista.

Taivaan eli taivaitten valtakunta on semmoinen rauhan ja ilon mielentila, joka on uudestasyttyneelle ihmisille ominainen, helvetti taas kuvaa sitä rauhottomutta taikka kuollutta välinpitämättömyyttä, jossa useimmat heräämättömät ihmiset kuluttavat elämänsä.

Miksikä hän sanoo näitä tiloja ikuisiksi? Sentehden että hyvä ja tosi on ikuinen; se ihminen, joka elää totuudessa ja jonka tajunta yhtyy hyvään,

s.o. jumalaan, se ihminen »ei kuole». Mutta se ihminen, joka ei välitä totuudesta, joka ei kuuntele omantunnon ääntä, hän on jo kuollut henkisesti katsottuna.

Taivaan valtakunnassa asuu isä; taivaan valtakunta on meissä itsessämme, siis isä on meissä itsessämme. Nimi »isä» ilmaisee sen, minkä me jumalasta tiedämme. Kuka jumala on, mimmoinen jumala on, onko hän »personallinen» vai »personaton», sitä Jeesus ei meille selitä. Hän sanoo vain: jumala on isä — ja isä asuu meidän hengessämme. Isää on palvottava hengessä ja totuudessa. Hengessä olemme yhtä isän kanssa, hengessään ihminen on — jumala.

Kun ihminen herää henkisesti, syntyy hän uudestaan. Ennen hän ei tuntenut jumalaa, tai ehkä hän palvoi ulkonaista jumalaa. Mutta kun hän »syntyy uudestaan», niin hän herää isän tuntemiseen, hän ymmärtää olevansa isän eli jumalan poika. Juuri tällä tavoin Jeesuskin oli jumalan poika.

Millä lailla sitten isän eli jumalan palvominen tapahtuu? Aivan niinkuin Harnack sanoo: uskomalla tuohon isään, jonka ääni kuuluu meidän valistuneessa omassatunnossamme ja täyttämällä hänen tahtonsa elämässämme.

Sanoin »valistuneessa omassatunnossamme», sillä ymmärrettävä on, ettei Jeesuksen isä puhu jokaisen heräämättömän ihmisen omassatunnossa. Voihan ihmisen »omatunto» käskää häntä kostamaan, mutta sitä ei käske jumalan ääni omassatunnossa. Jumala, joka on yhteinen isämme, joka meissä kaikissa

on yhteinen, joka siis, aivan niinkuin eräs apostoli sanoo, »on rakkaus», jumala ei käske kostamaan. Päinvastoin . . .

Mutta mistä sitten tiedämme, milloin jumala puhuu omassatunnossamme, milloin ei? Uudestasynnyttänyt ihminen sen itsestään tietää ja muut voivat ymmärtää, ettei jumalan ääni koskaan käske sellaista, joka on veljesrakkautta vastaan. Ihmisen sisässä puhuu monta ääntä: himojen ja halujen ja itsekkään ymmärryksen; mutta isän ääni hengessä eroaa muista siinä, että se on hiljainen, kieltää väkivaltaa, käskää hyvään.

Jeesus, joka eli mitä likimmässä yhteydessä isän kanssa, onkin antanut käskyissään ja neuvoissaan mitä selvimmän kuvan siitä, mitä rakkauden henki ihmiseltä pyytää. Hänen käskyistään ovat erittäin valaisevia ja merkille pantavia ne viisi, jotka hän antoi vuorisaarnassaan ja jotka luetellaan Mateuksen evankeliumin 5:nnessä luvussa. Ne kuvaavat hengen elämää, ne kertovat meille, mitä isä taivaissa meiltä pyytää, toisin sanoen: mitä me itse omassa sisässämme ymmärrämme ehdottoman oikeaksi.

Kykeneekö ihminen täydellisesti noudattamaan isän ääntä? Ei. Evankeliumista luemme, että Jeesuksella oli sisällisiä taisteluita, ja hän oli kuitenkin täydellisimpiä ihmisiä, mitä maan päällä on ollut. Jumalan tahto on useinkin ristiriidassa oman itsekkään tahtomme kanssa, ja paljon saamme kärsiä ja nöyryä, kun koetamme kulkea sitä kaitaa polkua, joka vie taivaan valtakuntaan, mutta kuta useammin annamme jumalan itsessämme päästä voitolle, sitä

helpommaksi tulee vaellus, sitä vähemmäksi taistelu, sitä suuremmaksi ilo ja rauha. »Minun taakkani on kevyt ja minun ikeeni on suloinen.» Toiselta puolen ymmärrämme, ettemme täydellisyttä saavuta nykyisessä elämässämme, sillä kuta enemmän me isää palvelemme, sitä enemmän henkeä meille annetaan ja sitä enemmän meiltä pyydetään. Täydellisyys on ihanne, joka suurenee samassa määrin kuin sitä lähestymme.

Jeesuksen oppi on oppi ihmisen henkisestä elämästä, ja se on yhtä yksinkertainen kuin kaunis. Ja ennen kaikkea: se on tosi.

Kokemuksemme todistaa sen meille todeksi. On olemassa kaksi näkökantaa, miltä elämää voi katella. Toinen näkökanta on ymmärryksen hyväksymä, maailmallinen, toinen on hengen herättämä, uskonnollinen. »Maailman opin» mukaan elämä on vähitellen tapahtuva kehitys ja ihmisen siveellinen pyrkimys on vapaaehtoinen asia, joka on hyödyksi yhteishyvän kannalta, mutta itsessään täydellisesti merkityksetön. Uskonnollisen kokemuksen mukaan taas ihmisen elämä on orjallista alistumista ulkonaisen syysuhteen lain alle, ellei ihminen vapaudu (pelastu) henkisen uudestasytymisen kautta, joka muodostaa hänen elämänsä jumalanpalvelukseksi tämän sanan ainoassa, oikeassa merkityksessä.

Noudattaa maailman oppia johdonmukaisesti on pitää kaikkea uskontoa taikauskona, kiihkoilemisena tai sairaaloisuutena. Toiselta puolen uskonnollinen kokemus johdonmukaisesti kieltää varsinaisen arvon kaikelta muulta kuin siltä siveellis-henkiseltä täydell-

lisyys-ihanteelta, jonka herännyt ihminen näkee hengessään. Ja koska tämä ihanne on sama kuin veljeysaatteen ehdoton toteuttaminen, vastustaa se kaikkia niitä maallisia oloja, jotka estävät veljeysaatteen toteuttamista.

Jeesuksen kanta oli uskonnollinen. Hän asettui jyrkästi maailman oppia vastaan. »Te ette voi palvella kahta herraa: joko palvelette jumalaa taikka palvelette mammonaa.» Ja sentähden hän sanoi: älkää pyrkikö rikkauteen, valtaan. »Se joka tahtoo teistä olla ensimmäinen, hän olkoon kaikkein palvelija.»

Juuri tällainen käsky kuin: älkää palvelko kahta herraa, vaan jumalaa yksin, se kaikuu monen nykyajan ihmisen mielestä ikävältä. Ja kuitenkin se on ainoa keino, millä tosi veljeys voi päästä valtaan ihmisten kesken. Raamatun tutkijat mielellään välttävätkin tätä kohtaa: he eivät sitä ymmärrä. Yllämainittu Harnack esim., joka muuten on niin syvästi tunkenut Jeesuksen opin henkeen, ei tässä kohden ole aivan varma. Hän sanoo: ei uskonto laisinkaan tahdo sekaantua maallisiin asioihin. Mutta siinä hän erehtyy. Uskonto ei ole muuta kuin vastaus kysymyksellemme: kuinka meidän tulee elää? ja se vastaus koskettelee kaikkia yksityisen ja yhteisen elämämme muotoja. Eihän se muuten minkään arvoinen olisikaan.

Mutta jokainen ihminen puhuu sydämensä kyllyydestä. Se ihminen, joka kaikissa tahtoo kulkea Jeesuksen jäljissä, hän kaikessa Jeesusta ymmärtääkin; se, joka puoleksi Jeesusta seuraa, hän puoleksi Jeesusta ymmärtää, ja joka ei ollenkaan

Jeesusta seuraa, hän ei ymmärrä Jeesusta ollenkaan, vaan tekee hänestä — »lihassa ilmestyneen Jumalan». Mutta kaikki, joiden silmä vähänkin on auennut, he tietävät, että kristinusko ei ole usko Jeesuksen persoonaan, vaan usko hänen oppiinsa, ja vaikka heille todistettaisiin, ettei Jeesusta koskaan olisi ollutkaan, he vastaisivat huolehti: »ottakaa meiltä Kristus, jos haluatte; me olemme ymmärtäneet hänen oppinsa, ja me tunnemme hengessämme isän, jota ei kukaan meiltä saata riistää. Hän on uskomme kallio.»

V U O R I S A A R N A.

Jokainen uskonnonjulistaja, selittäessään ihmisille elämän, kertoessaan meille, mikä on meidän asemamme maailmassa ja mikä on meidän jumalallinen etuoikeutemme, on samalla antanut meille neuvoja eli käskyjä, joita noudattamalla tulemme onnellisiksi, täytämme meille annetun tehtävän ja saavutamme päämäärämme. Niin on tehnyt Krishna, niin on tehnyt Konfutse, Laotse, Zarathustra, Mooses, Buddha, Jeesus, Mohammed.

Nämä käskyt eivät ole ulkonaisia eivätkä lupaa ulkonaista onnea, niinkuin ihmisten käskyt. Ihmisten mielestä on hyvin tärkeätä, että jokainen osaa käyttäytyä »oikein», s.o. niinkuin salongeissa vaaditaan; hänen pitää osata tervehtiä, kumartaa, syödä, puhua, kävellä »comme il faut» (kom il foo, s.o. »niinkuin pitää»), ja jollei hän niitä käskyjä noudata, nauretaan hänelle, pilkataan, moititaan ja ylönkatsotaan häntä, niin että hän tuntee itsensä tyhmäksi, onnettomaksi ja yksinäiseksi maailmassa. Mutta jos hän niitä käskyjä tarkasti tuntee ja noudattaa, niin kaikki häntä kunnioittavat, pitävät häntä hienona,

sivistyneenä ihmisenä, palvelevat häntä ja tekevät kaikin puolin niin, että hän tuntee itsensä onnelliseksi.

Uskontojen käskyt eivät ole sitä laatua. Niitä noudattamalla ei nousta maalliseen mahtavuuteen. Ne eivät lupaa ihmiselle muuta kuin taivaan valtakunnan mielenrauhan, sydämen ilon, työn innon, ymmärryksen selvyuden ja hengen voiman. Mutta on rikkautta ja suuruutta siinäkin!

Uskonnolliset käskyt eivät koskekaan ulkonaisen käytöksen hienoutta ja sulavuutta, vaan sisäisen ihmisen täydellisyyttä ja puhtautta. Ei Jeesus sano: »autuaat ovat ne, jotka osaavat säädyllyisesti kumartaa», vaan hän sanoo: »autuaat ovat köyhät, murheelliset, siviät; autuaat ovat, jotka isoovat ja janoovat vanhurskautta; autuaat ovat laupiaat, puhtaat sydäimestä ja rauhan tekijät; autuaat ovat, jotka vanhurskauden tähden vainotaan.» Ei Buddha liioin sanonut: »autuaat ovat ne, jotka sukkelasti ja kekseliäästi osaavat koota itselleen rikkautta ja valtaa», vaan hän sanoi: »autuas on hän, joka on löytänyt nirvaanan (jumalan valtakunnan) rauhan, hän on elämän ja kuoleman yläpuolella; autuas on hän, jonka sielussa totuus asuu, hän on kuolematon, vaikka kuoleekin; autuas on hän, joka on saavuttanut herämyksen pyhän tilan, hän tuopi pelastusta kanssaihmisilleen».

Täydellinen ihminen, s.o. ihminen, jossa ei ole mitään personallista itsekkyyttä, vaan joka kokonaan elää jumalassa, niin että jumalan täydellisyys ilmenee hänessä niin sanoaksemme ruumiillisesti — kas siinä

se ihanne, johon uskonnot viittaavat. Siihen meidän tulee pyrkiä. Joka uskonnossa onkin tuommainen ihanne-ihminen, jonka ympärille tunnustajat kokoontuvat ja jonka jäljissä he koettavat vaeltaa. Niinpä on buddhan uskossa Gotama Buddha, hinduismissa Krishna j.n.e. ja kristinuskossa Jeesus Kristus se ihanne-ihminen, josta heijastuu jumalan täydellisyys. Kirkko tosin ei pidä Jeesusta täydelliseksi tulleen *ihmisenä*, vaan ihmiseksi tulleen jumalana. Mutta että kirkko tässä kohden on peräti vanhoillisella ja epätieteellisellä kannalla, sen olemme jo nähneet. Eikä semmoinen kanta perustu edes raamattuunkaan. Jos tarkalla silmällä ja ilman ennakkoluuloja tutkimme evankeliumeja, kohtaamme niissä maailman täynnänsä kauneutta ja mielen syvyyttä, mutta maailman, joka näyttää olevan vieras kristityille ylipäänsä. Kaukana siitä, että Jeesus puhuisi itsestään jonkinmoisena ylikuonnollisena poikkeuksena muista ihmisistä, hän päinvastoin julistaa, että kaikilla ihmisillä on sama isä, joka on Jeesuksenkin isä, ja että kaikki ihmiset ovat toistensa veljiä, juuri niinkuin Jeesus tunsivat olevansa kaikkien veli. Ei hän liioin käskä seuraajiaan ainoastaan häntä seuraamaan, vaan hän sanoo heille: »olkaa täydelliset niinkuin teidän taivaallinen isänne on täydellinen», ja lisää vielä, että ne, jotka käyvät hänen jäljissään, tulevat tekemään vielä suurempia töitä kuin hän.

Mikä on kristillisen kirkkomme siveysopin sisältö? Ne kymmenen käskyä, jotka Jehovah antoi Moosekselle Sinain vuorella. Kummallisen havainnon teemme tästä asiasta, kun luemme evankeliumia.

Tätä juutalaista lakia Jeesus ei hyväksy; »hän ei ole tullut lakia kumoamaan, vaan sitä täyttämään», s.o. juutalaisella lailla on oma arvonsa, mutta Jeesus antaa opetuslapsilleen uuden lain. Hän antaa niille, jotka sanovat itseään hänen seuraajikseen, ne uudet käskyt, jotka esiintyvät vuorisäärnassa ja joista hän lausuu: »ken näistä käskyistä yhden pienimmänkään purkaa ja sillä lailla opettaa ihmisiä, hän on sanottava pienimmäksi taivasten valtakunnassa; mutta joka tekee ja opettaa, hän on sanottava suureksi taivasten valtakunnassa».

Kouluissamme ja kirkoissamme opetetaan ainoastaan vanhoja juutalaisia käskyjä. Eikö siis tunneta Jeesuksen käskyjä? Vai tahallaanko niitä pidetään salassa?

Jeesuksen antama uusi siveyslaki eroaa olennaisesti vanhasta. Mooseksen laki on näet kokoelma käskyjä, joita ihmiset kykenevät ja ovat velvolliset noudattamaan. Jeesus sitä vastoin, joka koko ajan pitää silmällä pyrkimyksemme päämaalia, täydellistä ihmistä, Jeesus, joka tahtoo näyttää meille ihannetta — juuri niinkuin todellisen uskonnonopettajan on tehtävä — hän antaa meille käskyt semmoiset, jotka selvin, leimuavin piirtein kuvaavat meille ihannetta ja joita juuri sentähden ei saata koneellisesti täyttää; päinvastoin ne käskyt pitävät alati viireillä sisäistä elämäämme, kutsuen meitä työhön ja ponnistuksiin. Nämä Jeesuksen käskyt ovat luvultaan viisi.

Ensimmäinen käsky kuuluu: »olette kuulleet sanotuksi vanhoille: älä tapa; mutta joka tappaa, hän on

oleva oikeuden tuomionalainen. Mutta minä sanon teille, että jokainen, joka vihastuu veljeensä, on oleva oikeuden tuomionalainen». Tässä ensimmäisessä käskyssään Jeesus kieltää meitä suuttumasta. Älä tapa, sanotaan murhaajille. Semmoinen käsky saattaa olla tarpeellinen vähemmän kehittyneille ihmisille, mutta Jeesus tietää, että useimmat meistä ovat tuon hienomman kiusauksen, suuttumisen ja vihastumisen, alaisia, ja sentähden hän sanoo meille, osoittaakseen, mikä on oleva pyrkimyksemme ihanne: »älä vihastu».

Toinen käsky kuuluu: »olette kuulleet sanotuksi: älä tee aviorikosta¹⁾). Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo naista, himoiten häntä, on jo tehnyt hänen kanssaan aviorikoksen sydämessään». Juutalainen käsky koskee ainoastaan ulkonaista käytöstä — kuinka ulkokullattu ja tekopyhä sen noudattaja saattaa olla! Jeesus tietää, ettei ihminen ole vain, mitä hän tekee, vaan ennen kaikkea, mitä hän ajattelee ja tuntee. Täydellinen ihminen on puhdas, eikä ainoastaan teoissa, vaan ennen kaikkea tunteissaan ja ajatuksissaan ja niiden nojalla teoissaan.

Kolmas käsky kuuluu: »vielä olette kuulleet sanotuksi vanhoille: älä vanno väärin, vaan täytä herralle

¹⁾ Mitä avioliittoa ja mitä aviorikosta Jeesus tarkoittaa? Nähtävästi ei kirkollisen vihkimisen vahvistamaa miehen ja vaimon yhdyselämää, sillä eihän kristillistä vihkimistä ja avioliittoa ollut silloin vielä olemassa-kaan. Jeesus ajattelee varmaan käskyä: „mitä jumala on yhdistänyt, sitä älkööt ihmiset erottako". Tämän mukaan tietysti mies on sidottu siihen naiseen, ja nainen siihen mieheen, jonka kanssa ensimmäisen kerran on viettänyt ruumiillista yhdyselämää. Koska luonnonmukaisesti ensimmäinen miehen ja naisen yhtyminen tapahtuu molemminpuolisesta rakkaudesta, katsoo Jeesus tätä ensimmäistä yhteyttä jumalan edessä solmituksi avioliitoksi ja rikkomista sitä vastaan aviorikokseksi.

valasi. Mutta minä sanon teille: älkää ollenkaan vannoko, vaan olkoon teidän puheenne: niin, niin; ei, ei; mutta mikä siitä on yli, se on pahasta». Tulevaisuus ei ole meidän vallassamme. Olemme sangen valmiit tekemään pyhiä lupauksia, joita useinkin saamme perästäpäin katua. Puhetaitoa käytetään muutenkin paljon väärin maailmassa. Ihanne on, että sitä käyttäisimme ainoastaan totuuden ylistämiseksi, tiedon ja valistuksen levittämiseksi ja toistemme avuksi ja lohdutukseksi.

Neljäs käsky kuuluu: »olette kuulleet sanotuksi: silmä silmästä ja hammas hampaasta. Mutta minä sanon teille: älkää tehkö vastarintaa häijylle; vaan jos joku lyö sinua oikealle poskelle, käännä hänelle toinenkin». Ei paha koskaan poistu maailmasta, jos aina tahdomme kostaa pahantekijöille, tapahtukoon kosto yksityisen tai yhteiskunnan nimessä; vaan paha häviää itsestään siten, että hyvät ja ymmärtäväiset ihmiset lakkaavat paha tekemästä. Viisas ihminen ei myöskään nouse kohtaloa vastustamaan; hän antaa elämän pyöriä ja ottaa vastaan, mitä elämä hänelle tuopi, samalla maltilla, olkoon iloa tai surua. Kohtalo vei Jeesuksen marttyyrikuolemaan, mutta ei hän sitä paennut.

Viides käsky kuuluu: »olette kuulleet sanotuksi: rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi. Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä sadattelevat, tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat, ja rukoilkaa niiden edestä, jotka teitä parjaavat ja vainoovat; jotta tulisitte taivaissa olevan isänne lapsiksi, sillä hän antaa aurinkonsa

nousta pahain ja hyvään yli, ja antaa sataa vanhurskasten ja epävanhurskasten päälle. Sillä jos rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mikä palkka teillä siitä on? Eivätkö publikaanitkin tee samaa? Ja jos osoitatte ystävällisyyttä ainoastaan veljillenne, mitä erinomaista teette? Eivätkö pakanatkin tee samaa? Olkaa siis te täydellisiä, niinkuin teidän taivaallinen isänne on täydellinen». »Rakastakaa vihollisianne» sanotaan tässä käskyssä; kreikkalainen sana *ekhthros* merkitsee ennen kaikkea valtiollista vihollista. Ja totta on, että suurin kurjuus poistuisi maailmasta, jos kansat, sen sijaan että käyvät verisiä sotia toisiaan vastaan, oppisivat »rakastamaan vihollisiaan», jolloin ei enää vihollisia olisikaan. Täydellinen ihminen rakastaa kaikkia, ystäviään ja vihollisiaan, ihmisiä ja eläimiä. Ei koko luomakunnassa ole mitään hänen sydämelleen vierasta . . .

Todella olisi tarpeen, että kristikunta vanhojen juutalaisten käskyjen asemesta rupeaisi tunnustamaan oman mestarinsa antamia. Vielä eivät papit ja kirjanoppineet niistä välitä. Mutta pian koittaa aika, jolloin kansa »itsestään päättää, mikä on oikein» (Luuk. ev. XII, 57) ja silloin kirkko saa hävetä alas tonta vanhoillisuuttaan.

TIETÄJÄIN TODISTUS.

Tunnustamme, että oppi ihmisen mahdollisuudesta kohottautua totuuden luvattuun maahan, on kaunis, hyväksyttävä ja tyydyttävä teoriassa. Vaan eikö ole muuta vahvistusta tämän opin totuudelle kuin ne subjektiviset, psykologiset todisteet, joita voimme omasta povestamme löytää, eikö ole historiallista vahvistusta? Tämänpäiväiset ihmiset tuskin lienevät toisenlaisia kuin eilisetkään. Varmaankaan eivät ihmiset nyt ensimmäistä kertaa huomaa omaa tiedottomuuttaan oppiakseen sen kautta totuuden tietoa kaihoamaan. Niinkauan kuin ihmiskunta on elänyt, on kaiketi etsiviä ihmisiä ollut, ja tuo suuri kysymys on nyt: onko vaellus erämaan läpi täynnä vain tuntemattomia vaaroja, onko tie totuuden maahan yhäti käymätön ja selvittämätön, vai onko koskaan kukaan ihminen löytänyt totuuden?

Kantamme riippuu vastauksesta tähän kysymykseen. Jos vastaus tulee kieltävä, silloin on meillä epätietoisuuden Damokleen miekka päämme päällä riippumassa, silloin on tulevaisuus hämärään peittynyt ja toivon valoviiva taivaan rannalla on ainoa,

minkä erotamme — ken tietää, saavummeko koskaan tiedon maahan? Jos ei kukaan vielä ole löytänyt totuutta, silloin olemme jätetyt oman itsemme, järkemme, omantuntomme ja kärsivän sydämemme varaan — älköön vain toivo meitä peittäkö taistelujen hetkillä! Mutta kuinka toisenlaisessa valossa esiintyykään koko erämaavaelluksemme, jos vain yksi ainoakin vertaisistamme on saavuttanut matkan päämäärän! Yksikin todistus riittäisi, yksikin Columbus kykenee muuttamaan maailman ulkoasun.

Ja jos nyt itse asiassa useat olisivat löytäneet totuuden? Niin, silloinhan olisimme varmat matkamme päämäärästä, silloinhan olisi unelmoitu maa muuttunut todellisuudeksi, silloin voisimme pyrkiä eteenpäin täynnä uskallusta ja luottamusta.

Kuunnelkaa! Ettekö keskellä tämän levottoman maailman huumaavaa hyörinää kuule hopeanheleätä ääntä, joka soi: »totuus on löydetty?»

Kenen on ääni? Ken tai ketkä ne ovat, jotka puhuvat?

Hiljaa, silmäimme ohitse kulkee näky, jumalallinen, innostuttava näky. Mitkä vakavat ja silti lempeyttä säteilevät kasvot, mitkä syvät ja silti leppeät silmät! Ja nimet näiden uhkeain muotojen kantajilla? Manu, Rama, Krishna, Laotse, Zarathustra, Buddha, Jeesus, Mohammed, uskontojen perustajia, sivistyksen synnyttäjiä — sekä heidän oppilaansa ja maailman suuremmassa tai vähemmässä määrässä tunnustamat seuraajansa, kaikkien aikojen tietäjät, profeetat, marttyyrit: sen nimellisiä kuin Pythagoras, Elias, Johannes Kastaja, Sokrates, Plato, Frans Assisi,

Jakob Böhme, Svedenborg, Giordano Bruno, H. P. Blavatsky . . .

Ja hopeinen sävel kasvaa suureksi, mahtavaksi soitoksi: »tässä on totuus. Me olemme sen löytäneet. Me olemme eläneet ja kuolleet sen edestä».

Kuin uhkea puu on ihmiskunta, kuin elinvoimainen puu, ei niinkuin kuivettunut. Se uinuu talviunensa ja se kantaa hedelmänsä; se nukkuu taas ja kukkii uudelleen, ja sen kypsät hedelmät ovat ne ihmiset, jotka tietävät. Se hakee heissä täydellimmän ilmennyksensä.

Eikö tämä ole ihmiskunnan historia? Eikö sillointällöin aikojen vierieessä ole esiintynyt mahtavia henkilöitä, sellaisia, jotka sanoivat itsestänsä, että tiesivät ja ilmoittivat totuuden? Eikö heillä ole ollut tuhansia seuraajia, jotka heistä ovat todistaneet, että se, minkä he puhuivat, oli totta, sentähden että itse olivat samaa kokeneet? Tosin ihmiskunta alati on typerässä ylpeydessään lykännyt luotansa tarjotun avun. Tosin me itsevanhurskaudessamme tunnemme itsemme solvatuiksi, kun joku veljistämme otaksuu tietävänsä enemmän kuin me.

Mutta voi, sen tehdessämme emme ymmärrä sen avun syvyyttä, jota meille voitaisiin antaa. Sillä tässä avussa ei ole mitään meitä alentavaa. Se ei riistä meiltä itsenäisyyttämme, yksilöllisyyttämme, ei vähennä omaa vastuunalaisuuttamme tai omaa kunniamme. Se on ainoastaan rakkauden osoitus, jota ei kukaan meistä epäröisi häpeämättä vastaanottaa ystävältään. Sillä mitä voivat nämä suuret

antaa meille? Totuudenko sinänsä, kourin kosketeltavana?

Ei konsanaan. Totuus on kuin auringon valo, jota ei voi käteen siepata ja toiselle ojentaa. Ainoa, minkä he meille voivat tehdä, on, että pyytävät meitä avaamaan silmämme itse nähdäksemme kaikkialla läsnäolevan valon. Totuus on luvattu maa, joka sijaitsee tuolla puolen tiedottomuuden erämaan. Ne, joilla totuuden tieto on, saattavat vain osoittaa meille tien, jota kulki he itse ovat suavuttaneet tietonsa, ja kuvailla mitä he tämän tiedon valossa näkevät; he voivat kertoa meille, minkä he tietävän olevan elämän päämäärän, ja he voivat sanoa meille, mitä meidän tulee tehdä toteuttaaksemme tämän päämäärän ja käsittääksemme sen — mutta itse tulee meidän kulkea tie ja elää elämä. »Minä olen se, joka tien näytän», sanoi Buddha. »Joka seuraa minua, hän ei vaella pimeydessä, vaan saa elämän valon», kuuluivat sanat Jeesuksen suussa.

Ja täydellisyys on elämämme päämäärä.

YHTEISTYÖN PERUSTA.

Jokainen ihminen tahtoi olla onnellinen. Jokainen ihminen pyrkii onneen. Onni on ihmisten yhteinen ihanne. Onni on ihmisten jumala.

Kaikki uskonnot lupaavat ihmiselle onnea: »noudattakaa meidän käskyjämme ja te tulette onnelliseksi». Ja mitä sisältävät uskontojen käskyt? »Täytäkää jumalan tahto, yhtykää jumalaan, tunnustakaa olevanne jumalan poikia».

Jumala on siis ihmisten onni.

Lapsi ei vielä tiedä mitään tästä onneen pyrkimisestä. Vasta kun järki hänessä herää, hän tajuaa olevansa olento, jota elähyttää onneen pyrkimys.

Tämä onneen pyrkimys se nyt herättää itsekkyyden ihmisessä eloon, sillä hän ei käsitä alussa muuta kuin että hänessä herännyt halu tarkoittaa juuri hänen omaa onneaan. Ja kun miljoonat ihmissielut tavoittelevat kukin omaa personallista onneansa, niin ei kukaan sitä saavuta, vaan kaikkien väliin syntyy riita, eripuraisuus, viha, kateus, kavaluus ja sorto. Ja silloin ihminen väsähtäneenä huudahtaa: »eihän elämä tarjonnutkaan, mitä se lupasi! Petosta ja val-

hetta on elämä. Ihmisrintaan on istutettu onnen kaipuu, mutta murskaksi elämä murtaa sen kaipuun. Oi, ettemme ollenkaan olisi syntyneet».

Mutta järkevämmät ihmiset ymmärtävät, että syy onkin ihmisissä itsessään, heidän sokeassa itsekkyydessään. Jokainen muistaa vain itseään, unohtaen, että on tuhansia samankaltaisia kuin hän, että on tuhansia hänellä veljiä. Selvähän on, että jos tuhat ihmistä yht'aikaa ryntää kapean sillan poikki, useimmat heistä syöksyvät virtaan ja hukkuvat. Jos kaikki katsojat yht'aikaa tahtovat pelastua palavasta teatterista, tallataan useimmat heistä armottomasti kuo-
liaksi.

Tämän ovat järkevämmät ymmärtäneet ja sentähden he liittyvät yhteen: »älkäämme taistelko keskenämme, vaan auttakaamme toisiamme yhteisiä vihollisiamme vastaan». He liittyivät kansoiksi, valtioiksi, yhteiskuntaluokiksi, kirkoiksi, seuroiksi, lahkoiksi. Mutta vihollisia heillä vielä on ja sen kautta vastuksia ja vaikeuksia. Eivätkä he saavuta sitä onnea, joka väikky ihanteena heidän silmissään.

Sillä hekin ovat vielä itsekkäitä, heilläkin on vielä omia tarkoitusperiä.

Mutta onni on jumalassa ja jumala on kaikissa.

Kun ihminen herää henkisesti, hän älyää — hän näkee ja tuntee, ettei se onnen kaipuu, mikä asuu hänen sielussaan, tarkoita yksinomaan hänen yksityistä persoonaansa, vaan kaikkia hänen veljiäänkin. Se onnen kaipuu on kaikissa yhteinen. Se yhteinen onnen kaipuu on jumala.

Ja henkisesti herännyt ihminen ymmärtää, ettei

hän voi saavuttaa onnea ollenkaan, niin kauan kuin hän ei tunnusta jumalaa, onnen kaipuuta muissa, vaan ajattelee itseään eli muutamia yksilöitä. Hän ymmärtää, että hän saavuttaa onnen vasta sitten, kun hän ei ollenkaan ajattele omaa onneaan, vaan antautuu kokonaan palvelemaan toisen onnea, kaikkien onnea: jumalaa.

Eikä henkisesti herännyt ihminen kehota ihmisiä liittymään yhteen kansoiksi, valtioiksi, yhteiskuntaluokiksi eikä kirkoiksi muka vastustaakseen yhteisiä vihollisia, sillä hän tietää totuuden ja tunnustaa sen: »ihmiskunnalla ei ole mitään vihollisia».

Se on oikean yhteistyön perusta.

Pekka Ervast

USKONNOSTA JA ELÄMÄSTÄ

Kirja käsittelee kantaottavasti kirkon oppeja ja vertaa niitä uskontojen alkuperäisiin opetuksiin. Se pohtii myös totuuden ongelmaa ja sitä, onko totuus löydettävissä ja millä keinoin.